

PRESSMEDDELANDE

DATUM: 2025-03-10
KONTAKT Presstjänsten tel. 08-787 02 00

Omvärldsläget sätter press på betalningssystemets motståndskraft

För att stärka motståndskraften i betalningssystemet behöver det snarast gå att betala offline med kort och använda kontanter för att betala livsnödvändiga varor. Både statliga och privata aktörer på betalningsmarknaden behöver agera för att öka beredskapen i betalningssystemet. Allmänheten har också ett ansvar för att säkra sina möjligheter att genomföra betalningar vid kris eller i värsta fall krig, det skriver Riksbanken i sin Betalningsrapport som presenteras idag.

I rapporten lyfter Riksbanken att staten behöver ha en aktiv roll på betalningsmarknaden för att bidra till bland annat innovation, konkurrens och motståndskraft. Vilken roll Riksbanken tar beror på omvärldsförändringar och hur väl marknaden själv kan tillgodose samhällets behov av säkra, effektiva och tillgängliga betalningar.

Ett område som Riksbanken anser behöver förbättras avsevärt, särskilt i ljuset av den säkerhetspolitiska oron i världen, är möjligheten att betala med kort när internet inte fungerar – så kallade offlinebetalningar. Möjligheten att betala offline i Sverige idag är begränsad och fungerar inte alls om du blipper ditt kort eller använder mobilen för betalningar. Dessutom bidrar blippandet till att fler glömmar sina pinkoder och har sämre koll på sina kort.

”Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i Sverige och vårt närområde behöver både offentliga och privata aktörer skyndsamt växla upp arbetet med att skapa en betalningsmarknad som kan stå emot störningar. Riksbanken prioriterar därför arbetet med att förbättra möjligheten till offlinebetalningar med kort för att stärka motståndskraften. Vi har samlat berörda aktörer och tillsammans med dem ska vi få en lösning på plats senast 1 juli 2026. Men vi uppmanar också allmänheten att stärka sin egen betalningsberedskap och ha såväl fysiska

betalkort som kontanter tillgängliga samt använda sig av dessa betalmetoder med jämna mellanrum”, säger riksbankschef Erik Thedéen.

Åtgärder för att upprätthålla kontantanvändningen behövs

Kontanter är fortsatt ett viktigt betalningsalternativ, inte bara av beredskapsskäl, utan även för personer som av olika skäl inte kan eller vill ta del av digitala tjänster. Riksbanken anser att lagstiftning krävs för att upprätthålla användningen av kontanter och är därför positiva till att en kontantutredning, som Finansdepartementet tillsatt, i slutet av förra året presenterade sådana förslag.

”För att säkra kontantinfrastrukturen i Sverige och för att kontanter fortsatt ska kunna fungera som ett betalningsmedel bör riksdag och regering införa kontantplikt vid försäljning av livsnödvändiga varor samt lagstifta om åtgärder som skyddar hela kontantkedjan. Vi anser också att det finns anledning att överväga en högsta beloppsgräns vid kontantköp för att försvåra för den kriminella ekonomin”, fortsätter Erik Thedéen.

Fler behöver få tillgång till betalkonto

Riksbanken skriver vidare att andra åtgärder behöver vidtas för att öka tillgängligheten på betalningsmarknaden för dem som befinner sig i ett finansiellt utanförskap. Till exempel måste fler få tillgång till betalkonto eftersom det är i princip omöjligt att få lön utbetald eller betala räkningar utan det idag. Problemet drabbar flera grupper i samhället, till exempel flyktingar och gästforskare, enligt en rapport som tagits fram på uppdrag av Post- och telestyrelsen.

”Utan ett betalkonto kan du inte delta i samhället på samma villkor. En vanlig anledning till att banker nekar eller avslutar konton är att de anser att de inte kan leva upp till lagkraven vad gäller penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är allvarliga samhällsproblem som givetvis ska motverkas. Samtidigt bedömer vi att fler bör kunna ges tillgång till ett betalkonto med grundläggande funktioner”, säger Erik Thedéen.

Många småföretagare vill få in betalningarna direkt

Ett annat prioriterat område för Riksbanken är att möjliggöra omedelbara betalningar i större utsträckning. Swishbetalningar har alltid nått mottagaren omgående, men sedan i höstas kan banker erbjuda fler tjänster än Swish. Det skulle till exempel kunna handla om köp som idag betalas genom en överföring i internetbanken, men där både betalare och mottagare vill se att betalning inkommit direkt. Riksbanken har möjliggjort detta genom förändringar i den

bakomliggande infrastrukturen, och det är i slutändan upp till bankerna att erbjuda nya tjänster.

En ny undersökning från Riksbanken visar att hälften av de småföretagare som deltog vill att pengar ska nå kontot direkt istället för efter 1-3 dagar.

”Genom att mellanhänder försvinner och transaktionstider kortas så minskar de samhällsekonomiska kostnaderna för betalningar, vilket gynnar både företag och konsumenter. Företag kan få bättre kontroll över sitt kassaflöde och förbättrad likviditet. Även ekonomiskt utsatta med små marginaler gynnas när betalningar kan nå dem direkt. Vi uppmanar därför bankerna att erbjuda fler tjänster för omedelbara betalningar precis som de gör i våra nordiska grannländer idag”, fortsätter Erik Thedéen.

Gränsöverskridande betalningar behöver bli snabbare

Riksbanken samarbetar också aktivt med andra centralbanker samt nationella och internationella privata banker för att möjliggöra omedelbara gränsöverskridande betalningar inom ramen för tjänsten TIPS cross-currency. Tjänsten kommer från och med oktober i år möjliggöra betalningar mellan olika valutor.

”Gränsöverskridande betalningar är ett område med stor förbättringspotential. Idag går det betydligt långsammare att göra en betalning mellan Ystad och Köpenhamn jämfört med att göra en betalning mellan Ystad och Haparanda. För att få till snabbare betalningar över gränserna vill vi att banker snarast ansluter sig till tjänsten TIPS cross-currency”, avslutar Erik Thedéen.

Riksbanken poängterar samtidigt att marknadens kontrollsystem som används för att förhindra finansiell kriminalitet behöver fortsätta att stärkas för att klara av fler omedelbara betalningar, både vad gäller de betalningar som görs inom och över Sveriges gränser.

En pressträff med riksbankschef Erik Thedéen och Elin Ritola, enhetschef för betalningsanalys och innovation, hålls i dag måndag 10 mars klockan 13:00 på Riksbanken. För att delta krävs presslegitimation eller motsvarande. Obligatorisk föransmälan till pressekreterare Susanne Meyer, susanne.meyer@riksbank.se senast klockan 12.00 den 10 mars.

OM BETALNINGSRAPPORTEN

Betalningsrapporten beskriver och analyserar utvecklingen på betalningsmarknaden under det gångna året. Här redogör vi för Riksbankens bedömningar och policyståndpunkter inom betalningsområdet. Syftet med rapporten är att sprida kunskap samt bidra till debatt och underlätta för utomstående att följa, förstå och utvärdera Riksbankens arbete med betalningar.